

عوامل آموزشی موثر بر توانمندسازی زنان تسهیلگر روستایی در استان های بوشهر و هرمزگان

- مهناز امیر امینی خلف لو^۱، علی اکبر خسروی بابادی^۲، حمیدرضا رضازاده بهادران^۳، پرویز بیات^۴، علی رضا حسینی بافرانی^۵
- ۱- دانشجوی دکتری فلسفه تعلیم و تربیت، گروه علوم تربیتی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.
- ۲- دانشیار گروه علوم تربیتی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.
- ۳- استادیار گروه علوم تربیتی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.
- ۴- استادیار مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان بوشهر، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، تهران، ایران.
- ۵- استادیار موسسه آموزش و ترویج کشاورزی-سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، تهران، ایران.

چکیده

در نظام نوین ترویج یکی از روش های مورد تاکید برای ارتقای مشارکت زنان روستایی، ایجاد گروه های مستقل برای انجام فعالیت های گروهی است. در این راستا، جهت ظرفیت سازی و ایجاد حرکت در جامعه روستایی، یکی از شیوه های مورد استفاده، به کارگیری زنان پیشروی محلی تحت عنوان «تسهیلگر» است. یکی از ابزارهای افزایش توانمندی زنان تسهیلگر، آموزش است. به این دلیل این پژوهش برای بررسی عوامل آموزشی موثر بر توانمندسازی زنان تسهیلگر روستایی در استان های بوشهر و هرمزگان انجام گردید. این تحقیق به لحاظ گردآوری داده ها، میدانی و از نظر امکان و توان کنترل متغیرها، علی-ارتباطی است. این تحقیق در سال ۱۳۹۸ انجام و محل اجرای آن استانهای بوشهر و هرمزگان بود. جامعه آماری تحقیق ۸۵۰ نفر از زنان تسهیلگر روستایی ساکن در دو استان بوشهر و هرمزگان (N=۸۵۰) و حجم نمونه با توجه به جدول کرجسی - مورگان، ۲۸۵ نفر به دست آمد (n=۲۸۵). روایی شکلی پرسشنامه توسط نظرخواهی از اعضای هیئت علمی دانشگاه در رشته های توسعه و ترویج کشاورزی و کارشناسان جهاد کشاورزی، و روایی همگرا از طریق محاسبه ی CR=۶۰/۰ و AVE=۰/۷۳ تأیید شد. پایایی پرسشنامه با استفاده از نرم افزار R و محاسبه ی ضریب تتای ترتیبی برای بخش های مختلف پرسشنامه ($\Theta = ۰/۷۳-۰/۸۸$) بدست آمد. برای پردازش داده ها از SMARTPLS و دست یابی به مدل اندازه گیری از روش تحلیل عاملی تأییدی استفاده شد. نتایج تحلیل عاملی تأییدی، گویای آن است که عواملی زمینه ای هم چون اعتقاد مسئولان به توانایی های علمی زنان تسهیلگر روستایی، نگرش مثبت به امر آموزش و توانمند سازی زنان روستایی، وجود برنامه مشخص و مدون آموزشی طبق نیاز سنجی و اقلیم شناسی منطقه مورد هدف زنان تسهیلگر و وجود تشکل های کارآمد آموزشی زنان تسهیلگر روستایی به عنوان عامل های موثر در افزایش توانمندی زنان تسهیلگر هستند و موقعیت علی و شرایط زمینه ای آموزش می توانند تا ۴۳ درصد از ارتقاء توانمندی زنان تسهیلگر روستایی را تبیین کنند که در این بین در ارتقای توانمندی زنان تسهیلگر روستایی، روش های آموزش و شرایط زمینه ای آموزش بیش ترین تاثیر مثبت را دارند.

نمایه واژگان: آموزش زنان، تسهیلگر روستایی، توانمندسازی.

نویسنده مسئول: علی اکبر خسروی

رایانامه: khosravi.edu@gmail.com

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۲/۲۹

تاریخ ارسال: ۱۴۰۰/۰۹/۲۷

زنان تسهیلاتگر روستایی، زنان روستایی پیش روی می باشند که با ایجاد تعامل قوی با سایر زنان، پل ارتباطی میان دانش بومی و پیام های ترویجی بین کارشناسان ترویج و زنان روستایی به شمار می روند و نقش اصلی آنها ظرفیت سازی برای زنان به منظور ایجاد حرکت های گروهی مستقل و خود اتکا است (بوذرجمهری و نایب زاده، ۱۳۸۸).

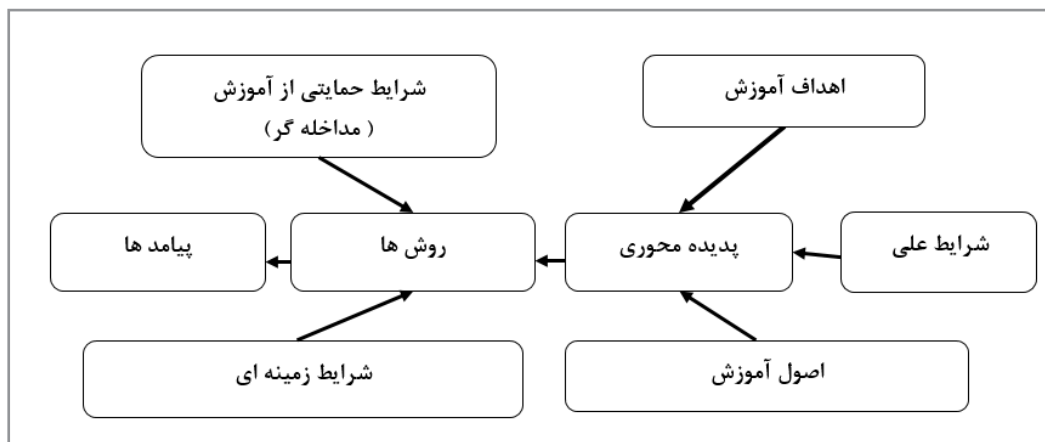
آموزش کارآمد زنان تسهیلاتگر موجب نهادینه کردن ارزش ها و باورهای تسهیلاتگرانه، ایجاد انگیزه و الهام بخشی در فراگیران بسوی مسیر کار حرفه ای، توسعه توانایی های کلیدی، آمادگی برای کارهای تیمی، استفاده از تمام مهارت ها و توانایی های فردی، تغییر در نگرش و ایجاد علائق تسهیلاتگرانه می گردد (عبداللهی و مقصودی، ۱۳۹۵). در تحقیق هوکو و ایتوهارا (۲۰۰۸)، نیز نتایج نشان داد متغیرهای میزان درآمد، میزان آموزش، مهارت ها و مشارکت نهادی زنان نقش اساسی را در افزایش مشارکت آنها در فعالیت های اقتصادی دارند. شهریاری (۲۰۰۸)، توانمندسازی و کارآفرینی زنان استان سیستان و بلوچستان را بررسی کرد. در جامعه مورد بررسی، یکی از موانع توانمندسازی زنان سواد بود. چرمچیان لنگرودی (۲۰۱۳)، در پژوهشی با عنوان بررسی عوامل مؤثر بر توانمندسازی کشاورزان در استان مازندران ایران به این نتیجه رسید که ۲۲ درصد واریانس توانمندسازی کشاورزان استان مازندران به وسیله چهار عامل منابع وامگیری، راهکارها (عوامل مثبت)، روش های آموزشی و موانع تبیین شد. سطح سواد پایین مهمترین مانع در توانمندسازی کشاورزان استان مازندران بود. همچنین، مناسبترین روش از دیدگاه کشاورزان، شرکت در برنامه مدرسه در مزرعه کشاورز تشخیص داده شد. همچنین مهمترین موانع چهار مولفه فردی - روانشناختی، مشارکت اقتصادی و زیر ساختی و اجتماعی - نهادی بودند. بشری (۲۰۱۵)، در مطالعه ای تحت عنوان ارزیابی شاخصهای اجتماعی -

اقتصادی توانمندسازی زنان در پاکستان نتیجه رسیدند که محتوای آموزش، مشارکت اقتصادی زنان برخوردار از حساب بانکی و دسترسی به فرصت های اقتصادی توسط زنان بر توانمندسازی آنان تأثیرگذار است. بررسی منابع علمی در زمینه ی توانمندی زنان روستایی حاکی از این است که توانمندی زنان به طور عام و توانمندی روان شناختی زنان به طور خاص از چالش های کلیدی اغلب جوامع هستند (قاسمی، ۲۰۱۸). چرمچیان لنگرودی و علی بیگی (۱۳۹۳)، راهکارهای مؤثر بر توانمندسازی زنان روستایی را دادن وام و اعتبارات به زنان روستایی، شرکت در کلاسهای ترویجی و آموزشی پس انداز پول، مهارت و افزایش آگاهی زنان برشمردند. در تحقیقی قنبری و دیگران (۱۳۹۴)، نشان دادند که متغیرهای دسترسی به وام، دانش فنی، امکانات و تجهیزات نوغانداری، پذیرش ایده های جدید، برگزاری کلاس های آموزشی - ترویجی، رضایت شغلی و سابقه نوغانداری به ترتیب از عوامل مؤثر بر توانمندسازی اقتصادی - اجتماعی زنان نوغاندار روستایی هستند که در مجموع ۷۰ درصد از تغییرات متغیر توانمندسازی اقتصادی - اجتماعی زنان را تبیین می کنند. یعقوبی و همکاران (۱۳۹۵)، چهار عامل آموزشی - حمایتی، فردی - روانشناختی، تامین مسکن، و ضمانت و آموزش شغلی از طریق نهادهای حمایتی و بیمه اجتماعی و درمانی را مهمترین عوامل توانمندسازی زنان روستایی در نظر گرفتند.

به منظور بهبود خدمات ترویجی برای زنان روستایی، طرح هایی در نظر گرفته شده است که یکی از آنها زنان روستایی تسهیلاتگر ترویج کشاورزی است. این افراد به عنوان واسطه بین مروجان و کارشناسان، با زنان روستایی در برقراری جریان دوسویه اطلاعات و انتقال دانش و ترویج شیوه های نوین کشاورزی و همچنین سهولت ارتباط با کارگزاران دولتی عمل می کنند و می توانند نقشی مؤثر داشته باشند. زنان تسهیلاتگر آموزش دیده و آشنا با متد

با توجه به نقش و اهمیت توانمندسازی و تأثیرگذاری و تأثیرپذیری آن از متغیرهای گوناگون اقتصادی و اجتماعی، فرهنگی... ضرورت مطالعه جامع مرتبط با موضوع تحقیق بیش از پیش احساس می‌گردد. با عنایت به مطالب ذکر شده شناخت اصول، اهداف، مبانی آموزش زنان روستایی تسهیلمر دارای اهمیت ویژه بوده و خلاهای تحقیقاتی زیادی در این خصوص موجود است، و نظر به پیچیده بودن این مقوله و ماهیت چند بعدی آن، مطالعه و طراحی مدل مناسب توانمندسازی زنان روستایی و عوامل تأثیرگذار در این مقوله می‌تواند دارای اهمیت بوده و انجام این تحقیق ما را در پاسخگویی به سؤالات مرتبط با موضوع تحقیق یاری رساند و در همین رابطه سؤال اصلی در این تحقیق این است که مدل مناسب توانمندسازی زنان روستایی با توجه به مبانی، اهداف و اصول آموزش زنان تسهیلمر کدام است.

و روش‌های جدید کشاورزی و اشتغال می‌توانند به نحو بهتری به زنان روستایی کمک نمایند. با توجه به اهمیت زنان تسهیلمر روستایی و ارتقای توانمندی آنان، هدف این تحقیق شناسایی عوامل‌های آموزشی موثر بر توانمندسازی زنان تسهیلمر روستایی در استان‌های بوشهر و هرمزگان است. دوره‌های آموزش و ترویج تولید و مصرف محصول سالم و استاندارد، آموزش و ترویج گیاهان دارویی، بسته بندی خرما، کشت کلزا، صنایع دستی با برگ نخیلات، دوره آموزشی کاشت، داشت و برداشت سبزیجات و صیفی جات، آموزش گل‌های آپارتمانی، آموزش تولید کمپوست از پسماند تر، دوره آموزشی مهارت زندگی و دوره‌های آموزشی اصول و تکنیک‌های تسهیلمر از جمله این آموزش‌هاست.

نگاره ۱. چارچوب مفهومی پژوهش

آموزش، سیاست‌های حمایتی، موقعیت علی زنان روستایی، شرایط زمینه ای آموزش و پیامدهای آموزش زنان روستایی تسهیلمر به عنوان متغیر مستقل بودند. این تحقیق در سال ۱۳۹۸ انجام و با توجه به فعالیت‌هایی که در حوزه آموزش زنان روستایی تسهیلمر در استان‌های بوشهر و هرمزگان صورت گرفته بود محل اجرای آن استان‌های بوشهر و هرمزگان انتخاب گردید. جامعه آماری تحقیق ۸۵۰

روش‌شناسی

این پژوهش از نظر هدف، کاربردی و روش گردآوری داده‌ها میدانی است. این تحقیق به لحاظ توان و امکان کنترل متغیرها علی-ارتباطی است. متغیر توانمندی زنان تسهیلمر روستایی به عنوان متغیر وابسته و متغیرهای اصول آموزش، هدف‌های آموزش، روش‌های

تن از زنان تسهیلگر روستایی ($N=850$) و حجم نمونه با توجه به جدول کرجسی- مورگان ۲۸۵ نفر به دست آمد ($n=285$). روش نمونه گیری تصادفی ساده و روایی شکلی پرسشنامه از طریق چند تن از متخصصان دفتر امور زنان و زرات جهاد کشاورزی و اعضای هیئت علمی ترویج و آموزش کشاورزی سازمان تحقیقات، ترویج و آموزش کشاورزی تایید شد. ابزار پژوهش پرسشنامه ای بود که گویه‌های آن بر پایه ی یافته‌های مرور ادبیات پژوهش تدوین شد. میزان تاثیر عوامل موثر آموزشی در ارتقای توانمندی زنان تسهیلگر (توانایی استفاده از فناوری‌های جدید در انتقال دانش، کسب اعتماد به نفس کافی برای آموزش، افزایش توانایی انتقال دانش، توانمندی در مهارت در سازماندهی، توانایی در برنامه ریزی درسی، توانایی در مشارکت دادن فعال زنان، توانایی انگیزش و ایجاد علاقه در زنان روستایی)، بر مبنای طیف لیکرت (خیلی کم: ۱ و خیلی زیاد: ۵) مشخص گردید.

روایی محتوایی پرسشنامه توسط نظرخواهی از اعضای هیئت علمی دانشگاه و کارشناسان جهاد کشاورزی، و روایی همگرا با استفاده از داده های آزمون پیش آهنگ که با استفاده از نظر ۳۰ تن از زنان روستایی خارج از نمونه تحقیق انجام شد، از طریق محاسبه ی $CR=0/60$ و $0/73=AVE$ تأیید شد. پایایی پرسشنامه با استفاده از نرم افزار R و محاسبه ی ضریب تتای ترتیبی برای بخش های مختلف پرسشنامه ($0/73 - 0/88 = \Theta$) بدست آمد. پرسشنامه تحقیق از سه بخش ویژگی‌های جمعیت شناختی، سازه های آموزشی (که شامل سازه‌های اصول آموزش تسهیلگری ۱۵ سوال، هدف‌های آموزش زنان روستایی تسهیلگر ۱۰ سوال؛ روش‌ها و تکنیک‌های آموزش ۲۲ سوال؛ سیاست‌های حمایتی و انگیزشی ۱۱ سوال؛ موقعیت علی زنان روستایی تسهیلگر ۸ سوال؛ شرایط زمینه ای آموزش زنان روستایی تسهیلگر ۹ سوال و پیامدهای آموزش زنان روستایی تسهیلگر ۱۷ سوال بود) و بخش سوم شامل متغیرهای

سنجش توانمندی آموزشی زنان تسهیلگر زنان روستایی با ۱۰ سوال در قالب طیف ۵ تایی (از ۱ تا ۵) سنجیده شده اند. همچنین، مقیاس هر شش سازه مورد مطالعه ترتیبی بود. پس از طی فرآیند داده‌پردازی، محاسبات آماری توصیفی (میانگین، انحراف معیار، فراوانی و درصد) با استفاده از نرم افزار SPSS₁₉ و تحلیل عاملی تائیدی با نرم افزار SMARTPLS انجام شد.

تعریف متغیرها بر اساس چارچوب مفهومی پژوهش که در چارچوب نظری تحقیق در نگاره ۱ آمده اند به قرار زیرند.

هدف‌های آموزش: ایجاد انگیزه در زنان روستایی برای اجرای تصمیم های خود، تغییر رفتار زنان روستایی تسهیلگر، کمک به زنان روستایی برای برنامه ریزی آموزشی، سازماندهی تشکل های زنان روستایی تسهیلگر، ارتقای مهارت های فنی و حرفه ای زنان روستایی، ارتقای دانش و اطلاعات زنان روستایی تسهیلگر، ارتقای بینش زنان روستایی تسهیلگر، ارتقای نگرش زنان روستایی تسهیلگر، ارتقای مهارت های اجتماعی زنان روستایی تسهیلگر.

شرایط حمایتی از آموزش (مداخله گر): وجود تشکل های کارآمد آموزشی، آشنایی زنان تسهیلگر به اصول آموزش، وجود امکانات آموزشی، وجود برنامه مشخص آموزشی، اعتقاد مسئولان به آموزش تسهیلگران، وجود ارتباط آموزشی.

شرایط علی: کارگاه آموزشی، محتوای آموزشی مناسب، روش‌های آموزشی مناسب، پایبندی به اصول آموزش، آگاهی از فلسفه آموزش، زیر ساخت های آموزشی، قوانین مناسب آموزشی.

پدیده محوری: توانایی در جلب مشارکت، مهارت در کار گروهی، توانایی در سنجش نیازهای آموزشی، توانایی در ارزشیابی آموزشی، توانایی ایجاد علاقه در زنان روستایی، ایجاد اعتماد به نفس کافی برای آموزش، توانایی در برنامه ریزی، توانمند در اصول و روش های تدریس اثربخش.

معیارهای برازش مدل

در مورد پایایی ترکیبی، مقدار بالای ۰/۷ برای این معیار نشان دهنده پایایی قابل قبول است (هولند، ۱۹۹۹). همچنین، برای بررسی روایی همگرا از معیار میانگین واریانس استخراج شده استفاده شد. مقدار ملاک برای سطح قبولی آن ۰/۵ است (فورنل و لارکر، ۱۹۸۱). همچنین، بارهای عاملی از طریق محاسبه مقدار همبستگی شاخص‌های یک متغیر با آن متغیر محاسبه می‌شوند، که اگر این مقدار برابر یا بیشتر از مقدار ۰/۴ باشد تأیید می‌کند که پایایی در مورد آن مدل اندازه‌گیری قابل قبول است مقادیر ضریب تعیین نیز نشان می‌دهند سازه‌های درون‌زا در مدل تحقیق به چه میزان قدرت پیش‌بینی کنندگی دارند. شایان ذکر است مقدار آن فقط برای متغیرهای درون‌زای مدل محاسبه می‌شود. روایی واگرا، میزان رابطه یک متغیر پنهان یا بعد با پرسش‌های مربوط به خود، در مقایسه رابطه آن متغیر با سایر متغیرهای پنهان را بررسی می‌کند. به اعتقاد فورنل و لارکر (۱۹۸۱) روایی واگرا وقتی در سطح قابل قبول است که میزان جذر میانگین واریانس استخراج شده برای هر بعد بیشتر از مقدار توان دوم ضرایب همبستگی میان آن بعد و سایر ابعاد در مدل باشد (جدول ۱).

روش‌ها: استفاده از ظرفیت نهادهای محلی، برگزاری

آموزش‌های آنلاین، تهیه و توزیع نشریات و کتب، استفاده از جلسات بحث برای آموزش زنان، کار تیمی و کارگروه گروهی، برگزاری جشنواره آموزش، برگزاری دوره‌های آموزشی.

پیامدها: افزایش احساس رضایت، افزایش دانش

و اطلاعات، افزایش مهارت زنان روستایی، نگرش مثبت زنان روستایی، افزایش احساس مفید بودن، اثربخشی فعالیت‌های آموزشی، ایجاد نوآوری و خلاقیت در زنان روستایی، بهبود فرهنگ آموزش، ایجاد فضای مشارکت.

اصول آموزش: اصل توجه به علائق و نیازهای

مخاطبان، اصل مشارکت با سازمان‌های محلی و مردمی اصل مشارکت با مخاطبان در روند آموزش، اصل یادگیری از طریق عمل، اصل کمک متخصصان در فرآیند آموزش، اصل جلب مشارکت رهبران محلی در امر آموزش، اصل آموزش کل خانواده، اصل رضامندی مخاطبان، اصل ارزشیابی برنامه آموزشی، اصل سازگاری با شرایط مخاطبان، داشتن انگیزه، عشق و اشتیاق به امر تدریس، توجه به سودمندی آموزش، توجه به داوطلبانه و آزاد بودن آموزش، اصل مهارت‌های ارتباطی (دانش ارتباط مؤثر).

شرایط زمینه‌ای: نگرش مثبت به امر آموزش

و توانمندسازی زنان روستایی، آشنایی زنان روستایی با اصول و هدف‌های آموزش بزرگسالان، وجود ارتباط مناسب بین زنان تسهیلات‌ر و دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی، وجود تشکلهای کارآمد آموزشی زنان تسهیلات‌ر روستایی، تعداد کافی مربیان آموزشی تسهیلات‌ر، اعتقاد مسئولان به توانایی‌های علمی زنان تسهیلات‌ر، شناخت کافی زنان روستایی تسهیلات‌ر از روش‌های آموزش بزرگسالان، وجود برنامه مشخص و مدون آموزشی.

نتیجه فرضیه	تحلیل عاملی تأییدی			تحلیل عاملی اکتشافی		پایایی		ابعاد متغیرها
	T آماره	ضریب مسیر (C)	درصد واریانس	KMO	AVE	پایایی ترکیبی		
تأیید	۲۴/۲۱	۸۲/۰	٪۵۵	۷۴/۰	۷۹/۰	۸۴/۰	هدف‌های آموزش تسهیلگر	
تأیید	۴۴/۸	۵۷/۰	٪۵۲	۷۵/۰	۵۶/۰	۸۵/۰	روش‌ها و تکنیک‌های آموزش	
تأیید	۳۵/۹	۶۴/۰	٪۵۴	۷۳/۰	۶۲/۰	۸۳/۰	سیاست‌های حمایتی و انگیزشی	
تأیید	۲۶/۷	۵۴/۰	٪۵۳	۷۷/۰	۵۶/۰	۸۵/۰	موقعیت علی	
	۲۷/۷	۵۴/۰	٪۵۳	۷۷/۰	۵۶/۰	۸۵/۰	شرایط زمینه‌ای آموزش	
تأیید	۴۴/۱۴	۷۹/۰	٪۵۶	۶۷/۰	۰۶۹	۸۴/۰	پیامدهای آموزش	
	$\geq 1/96$	$\geq 0/4$	$\geq 0/50$	$\geq 0/7$	$\geq 0/50$	$\geq 0/7$	معیار پذیرش	

یافته‌ها

دوره با فراوانی ۶ نفر (۷ درصد) می‌باشند. فراوانی سابقه فعالیت در سازمان‌های غیر دولتی پاسخگویان نشان می‌دهد بیش‌ترین فراوانی مربوط به "۳ سال" سابقه با فراوانی ۸۲ نفر (۳۱/۱ درصد) و کم‌ترین فراوانی مربوط به "۵ سال" با فراوانی ۳ نفر (۱/۱ درصد) می‌باشد. درصد فراوانی سایر سوابق عبارتند از: "۱ سال" (۲۳/۹ درصد)؛ "۱۱/۴ (۱۱/۴ درصد)؛ "۲ سال" (۱۷/۴ درصد)؛ "۳ سال" (۴/۶ درصد)؛ "بالتر از ۵ سال" بودند. جدول ۲، مشاهده شده سازها و ابعاد آموزشی در حیطه زنان تسهیلگر روستایی براساس مقدار بحرانی در سطح خطای ۵ درصد کوچک‌تر می‌باشد جز اصول آموزش تسهیلگری، هدف‌های آموزش زنان روستایی تسهیلگر و تکنیک‌های آموزش. بنابراین، دیگر عوامل آموزشی در حیطه زنان روستایی تسهیلگر در وضعیت موجود کمتر از سطح متوسط بوده است.

میانگین سن پاسخگویان ۴۹،۹ (انحراف معیار ۱۰/۱۲) بود. تجزیه و تحلیل میزان تحصیلات پاسخگویان نشان می‌دهد که بیش‌ترین فراوانی مربوط به تحصیلات "کارشناسی" با فراوانی ۱۲۲ نفر (۴۶/۲ درصد) و کم‌ترین فراوانی مربوط به تحصیلات "دکتری" با فراوانی ۴ نفر (۱/۵ درصد) می‌باشد. تحلیل یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که رشته‌های "علوم انسانی" دارای بیش‌ترین فراوانی ۹۵ نفر (۳۶ درصد) و "سایر" رشته‌ها دارای کم‌ترین فراوانی ۳۲ نفر (۱۲/۱ درصد) می‌باشند. فراوانی و درصد رشته‌های: "علوم پایه" ۳۴ نفر (۱۳/۹ درصد)، "مهندسی کشاورزی" ۶۲ نفر (۲۳/۵ درصد) و "دیپلم و کمتر از دیپلم" ۴۱ نفر (۱۵/۱ درصد) می‌باشند. سابقه کار تسهیلگری پاسخگویان نشان می‌دهد بیش‌ترین فراوانی مربوط به "۴ سال" سابقه با فراوانی ۷۵ نفر (۲۸/۴ درصد) و کم‌ترین فراوانی مربوط به "۱ سال" سابقه با فراوانی ۶ نفر (۲/۳ درصد) می‌باشند. بررسی تعداد دوره‌های آموزشی پاسخگویان نشان می‌دهد بیش‌ترین فراوانی مربوط به "یک مورد" دوره با فراوانی ۶۷ نفر (۲۵/۳ درصد) و کم‌ترین فراوانی مربوط به "۶ مورد"

جدول ۲- برخی از ویژگی‌های زنان تسهیلمرگ روستایی مورد مطالعه

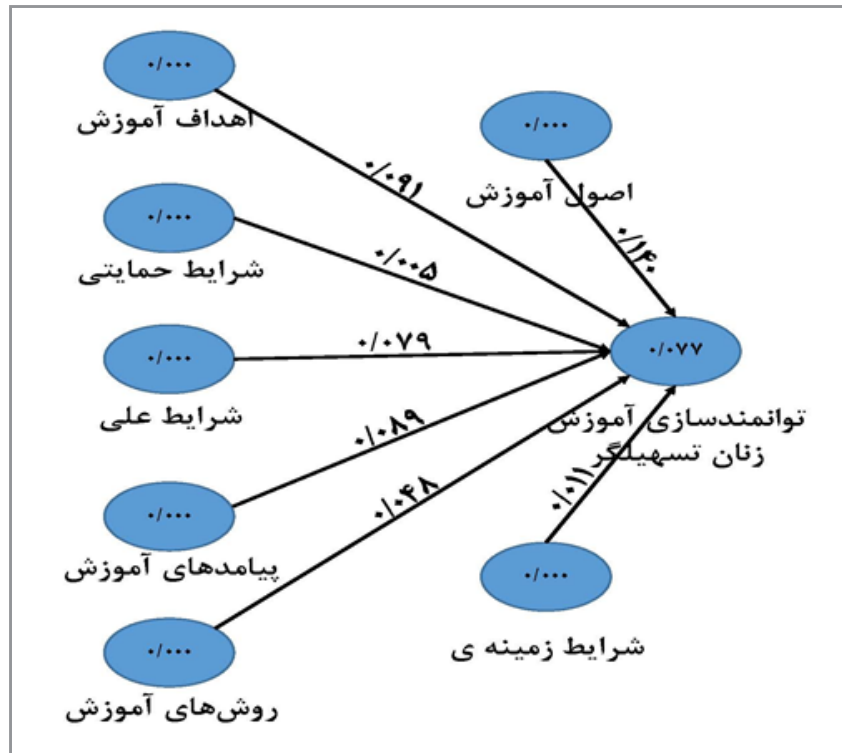
توزیع فراوانی تسهیلمرگان بر پایه سن		توزیع فراوانی تسهیلمرگان بر پایه تحصیلات		توزیع فراوانی تسهیلمرگان بر پایه رشته تحصیلی	
سن	فراوانی	درصد	تحصیلات	فراوانی	درصد
۲۱-۲۵	۳	۱/۱	دیپلم و پایین‌تر	۳۶	۱۳/۶
۲۶-۳۰	۲۸	۱۰/۶	کاردانی	۵۳	۲۰/۱
۳۱-۳۵	۴۷	۱۷/۸	کارشناسی	۱۲۲	۴۶/۲
۳۶-۴۰	۳۳	۱۲/۵	کارشناسی ارشد	۴۹	۱۸/۶
۴۱-۴۵	۵۷	۲۱/۶	دکتری	۴	۱/۵
۴۶-۵۰	۵۴	۲۰/۵			
بالاتر از ۵۰	۴۲	۱۵/۹	جمع	۲۶۴	۱۰۰
جمع	۲۶۴	۱۰۰	جمع	۲۶۴	۱۰۰

تحلیل داده‌های تحقیق در خصوص توانمندی‌های آموزشی زنان روستایی تسهیلمرگ نشان داد که متغیرهای: "توانایی در استفاده از فناوری‌ها و رسانه‌های کمک آموزشی (۰/۲۵۴)"، "کسب اعتماد به نفس کافی برای تحلیل داده‌های تحقیق در خصوص توانمندی‌های آموزشی زنان روستایی تسهیلمرگ نشان داد که متغیرهای: "افزایش توانایی انتقال دانش زنان تسهیلمرگ روستایی (۰/۳۰۲)" در اولویت‌های اول تا سوم قرار داشتند (جدول ۱).

جدول ۳. اولویت بندی توانمندی آموزشی زنان روستایی تسهیلمرگ

اولویت	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین رتبه ای	توانمندی
۱	۰/۲۵۴	۰/۸۸	۳/۴۷	استفاده از فناوری‌ها و رسانه‌های کمک آموزشی
۲	۰/۲۵۸	۰/۹۸	۳/۸۰	کسب اعتماد به نفس کافی برای آموزش (تسهیلمرگی)
۳	۰/۳۰۲	۱/۰۸	۳/۵۸	افزایش توانایی انتقال دانش زنان تسهیلمرگ روستایی
۴	۰/۳۰۴	۱/۰۹	۳/۵۸	مهارت در سازماندهی و تدوین محتوای آموزشی
۵	۰/۳۰۴	۱/۰۲	۳/۳۴	برنامه ریزی درسی به ویژه مهارت در تدوین و استفاده از طرح درس
۶	۰/۳۰۶	۱/۰۱	۳/۳۱	مشارکت دادن و فعال کردن زنان روستایی
۷	۰/۳۱۷	۱/۱۲	۳/۵۵	برنامه ریزی درسی به ویژه مهارت در تدوین و استفاده از طرح درس
۸	۰/۳۱۸	۱/۰۲	۳/۲۰	استفاده از شیوه مناسب برای ارزیابی سطح پیشرفت
۹	۰/۳۲۵	۱/۲۳	۳/۷۹	انگیزش و ایجاد علاقه در زنان روستایی
۱۰	۰/۳۳۲	۱/۱۱	۳/۳۵	مهارت در آماده سازی و سازماندهی اثربخش محیط فیزیکی آموزش
۱۱	۰/۳۴۰	۱/۲۵	۳/۶۷	استفاده از مطالب علمی و منبع‌های درسی به روز و جدید برای آموزش
۱۲	۰/۳۴۵	۱/۰۳	۳/۰۰	تسلط بر مهارت‌های عملی در زمینه موضوع‌های مورد تدریس
۱۳	۰/۳۷۶	۱/۲۶	۳/۳۴	آشنایی با مشخصه‌ها، اصول و روش‌های تدریس اثربخش
۱۴	۰/۳۹۰	۱/۰۶	۲/۷۲	مهارت در اداره کلاس به روش گروهی و تشویق فراگیران به فعالیت‌ها و کار گروهی
۱۵	۰/۴۲۱	۱/۳۱	۳/۱۲	سنجش نیازهای زنان روستایی

برای آزمون مدل نظری تحقیق با توجه به این که این مدل تحقیق از چند مدل انعکاسی مرتبه دو ترکیب شده است، آزمون مدل به صورت مرحله به مرحله انجام شد. برای این کار ابتدا مدل PLS در نرم افزار ترسیم شد تا رابطه بین متغیرها با شاخص های آنها و سازه ها مشخص گردد. نگاره ۲ نشان دهنده ی مدل اندازه گیری و یافته های آزمون فرضیه های تحقیق است.

نگاره ۲- مدل اندازه گیری عامل های آموزشی موثر بر توانمند سازی زنان تسهیلاتگر روستایی بوشهر و هرمزگان

به منظور سنجش روایی واگرا از شاخص استفاده شده است برای این بررسی جذر AVE هر سازه با همبستگی آن سازه با سازه های دیگر مقایسه شد. بر این اساس باید از واریانس بین آن سازه یا متغیر مکنون با سایر سازه ها یا متغیر مکنون بزرگتر باشد (جدول ۴).

جدول ۴. سنجش روایی واگرا سازه ها

عامل ها	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷
هدف های آموزش تسهیلاتگر	۷۳/۰						
روش ها و تکنیک های آموزش	۷۴/۰						
سیاست های حمایتی و انگیزشی	۷۶/۰						
موقعیت علی	۷۵/۰						
شرایط زمینه ای آموزش	۷۴/۰						
پیامدهای آموزش	۷۳/۰						
توانمندی زنان تسهیلاتگر ترویج کشاورزی	۷۴/۰						

از مجموع شاخص‌های مذکور این گونه برداشت نمود که مدل مذکور برازش خوبی داشته است. همچنین شاخص‌های مهم برازندگی در جدول ۵ گزارش شده‌اند. در اغلب منابع در این شاخص‌ها، برازش ۰/۹۰ به عنوان مقادیر قابل قبول قلمداد می‌شود که در جدول فوق، مقدار این شاخص‌ها، از ۰/۹۰ بیشتر شده که حاکی از برازش بسیار خوب و قابل قبول داده‌ها با مدل تدوین شده می‌باشد. شاخص دیگر RMSEA است که به صورت

اعشاری گزارش می‌شود و یکی از شاخص‌های معتبر برآورد برازندگی مدل به حساب می‌آید. مقادیر صفر تا کمتر از ۸ در مورد این شاخص قابل قبول است (هوپر و همکاران، ۲۰۱۲). در این تحقیق مقدار RMSEA، ۰/۶۹ شده حاکی از این است که برازش مدل به دست آمده، بسیار خوب و قابل قبول است. بنابراین بر اساس نتایج بدست آمده می‌توان نتیجه گرفت که مدل از برازش خوبی برخوردار است.

جدول ۵. شاخص‌های برازندگی

تئوری	Chi	Chi/df	CFI	RFI	GFI	AGFI	RMSEA
مدل	۱۶۵۵/۳۵	۲/۴۶	۰/۹۳	۰/۹۲	۰/۹۴	۰/۹۱	۰/۶۹

مقایسه آمارهای مدل تخمین زده شده با مدل برآورده شد در جدول ۶ به ویژه آمارهای Standardized Root Mean Square Residual و Normed Fit Index در کنار خی دو گویای آن است که مدل از برازش مناسبی

برخوردار است یعنی عوامل و شاخص‌های آموزشی موثر بر توانمندی زنان تسهیلگر روستایی مناسب چیده شده‌اند و با شاخص مناسب اندازه‌گیری شده‌اند.

جدول ۶. برازندگی مدل سازه‌های آموزشی موثر بر توانمندی زنان روستایی تسهیلگر

اماره	مدل اشباح	مدل برآورده شده
SRMR	۰/۰۹	۰/۰۹۳
Chi-Square	۴۱۶۵/۰۵	۴۱۴۲/۱۸
NFI	۰/۴۲۲	۰/۴۱۸

نتایج به دست آمده حاکی از ارزیابی برازش کلی مدل از معیار GOF مطابق با نظر تننهاوس همکاران (۲۰۰۴) استفاده می‌شود. حاصل آزمون برای شاخص برازش مدل برابر با ۰/۶۹۵ است. از آنجا که حداقل مقدار قابل قبول برای این شاخص ۰/۳۶ است (وتزلز و همکاران، ۲۰۰۹). می‌توان ادعا کرد مدل پژوهش، برازش بالا و قوی دارد به این معنی که ابعاد و زیر شاخص‌های آموزشی زنان از انسجام درونی و بیرونی مناسبی برخوردار است و به عنوان یک مدل به کار گرفته شود.

تحلیل عاملی سویگان سازه‌های آموزشی موثر بر توانمندی زنان تسهیلگر روستایی در جدول ۷ نشان داده شده است.

جدول ۷. تحلیل عاملی سویگان سازه های آموزشی موثر بر توانمندی زنان تسهیلات روستایی

سویه	نشانه	تحلیل عاملی نائیدی	اولویت
		$C \geq 4/0$	$t \geq 69/1$
هدف‌های آموزش	ایجاد انگیزه در زنان روستایی برای اجرای تصمیم های خود	۱۰/۲۱	۰/۶۸۵
	مشاوره به زنان روستایی در تصمیم گیری	۹/۴۴	۰/۶۴۸
	تغییر رفتار زنان روستایی تسهیلات در راستای توانمند سازی	۷/۱۱	۰/۷۹۸
	ارتقای مهارت‌های فنی و حرفه ای زنان روستایی تسهیلات	۸/۲۱	۰/۷۷۲
	ارتقای مهارت های اجتماعی زنان روستایی تسهیلات	۱۱/۱۷	۰/۶۱۱
	ارتقای بینش زنان روستایی تسهیلات	۸/۴۱	۰/۵۶۹
	ارتقای دانش و اطلاعات زنان روستایی تسهیلات	۱۱/۱۳	۰/۵۷۳
	آموزش های تخصصی کشاورزی به زنان روستایی برای دستیابی به هدف‌های آموزش تسهیلات (توانمندی)	۹/۱۲	۰/۵۹۸
	سازماندهی مباحث تخصصی آموزش کشاورزی مرتبط با منطقه با هدف توان افزایش زنان تسهیلات	۷/۱۳	۰/۷۴۱
	استفاده از جلسات بحث برای آموزش زنان	۷/۴۲۵	۰/۵۳۱
روش‌ها و تکنیک‌های آموزش	استفاده از روش های نمایشی برای آموزش زنان روستایی	۱/۲۳۵	۰/۵۹
	آموزش کار تیمی و کار گروهی برای زنان روستایی تسهیلات	۱۱/۴۵۷	۰/۵۳۷
	استفاده از برنامه های آموزشی تلویزیونی برای آموزش زنان	۹/۴۵۸	۰/۸۲۳
	به کار گیری توفان مغزی برای درک بهتر مفاهیم آموزش کشاورزی برای زنان روستایی	۱۲/۱۲	۰/۵۷۹
	یادگیری انعکاسی و یکپارچه (تلفیقی) برای آموزش زنان روستایی تسهیلات	۷/۲۴	۰/۷۸۴
	حضور فعالانه و عدم بهانه جویی زنان روستایی در جلسات آموزش کشاورزی	۸/۱۲	۰/۵۸۹
	آموزش آکار گروهی در فعالیت ها یا کار مزرعه در حیطه موضوع آموزش داده شده کشاورزی	۷/۱۷	۰/۷۵۸
	آموزش مبتنی بر حل مسئله برای زنان روستایی تسهیلات در کشاورزی	۱۱/۱۱	۰/۶۷۸
	تلفیق روش آموزشی حضوری با آموزش مجازی در قالب وبینارها برای زنان روستایی تسهیلات در حیطه کشاورزی	۹/۲۱	۰/۶۲۳
	استفاده از بازدید از پروژه های کشاورزی، مزارع و مناطق روستایی	۸/۳۳	۰/۷۵۱

ادامه جدول ۷. تحلیل عاملی سوییگان سازه‌های آموزشی موثر بر توانمندی زنان تسهیلمر روستایی

تحلیل عاملی تأییدی			نشانه‌گر	سویه
اولویت	$C \geq 4/0$	$t \geq 69/1$		
۸	۰/۶۴۳	۶/۷۵	فراهم سازی منابع مالی، قیزیکی و آموزشی برای زنان تسهیلمر روستای در مناطق کمتر برخوردار	
۱۴	۰/۵۳۷	۹/۱۷	ایجاد ارتباط دو سویه بین کارگزاران دولتی و زنان روستایی از طریق زنان تسهیلمر	
۶	۰/۷۴۲	۸/۱۵	تسهیل در سازماندهی نهادها و گروه‌های خودجوش توسعه محلی زنان روستایی	
۵	۰/۷۴۵	۱۲/۱۵	زمینه سازی برای توسعه کمی و کیفی پروژه‌های ویژه زنان روستایی - افزایش توانمندی و مهارت زنان روستایی	
۱۳	۰/۵۵۵	۸/۲۵	افزایش توانمندی و مهارت زنان روستایی در حل مسئله و ارائه ایده‌های نو افزایش روحیه همکاری و همیاری در میان جامعه محلی	سیاست‌های
۱۲	۰/۵۶۳	۱۰/۴۵	حمایت مالی و قانونی آموزش به زنان تسهیلمر در زمینه‌های عمومی (آشنایی با تکنیک‌های مشارکتی، تسهیلمر، جامعه شناسی روستایی، حسابداری، کار آفرینی و...) و تخصصی (زراعی، باغی، دامی، تولید محصول سالم و...)	حمایتی آموزش
۸	۰/۶۱۶	۸/۸۵	افزایش حمایت علمی و سازمانی مناسب بین زنان تسهیلمر و مراکز تحقیقات کشاورزی و ترویج کشاورزی	
۱	۰/۸۲۷	۸/۹۸۶	وجود حمایت‌های مالی، علمی و آموزشی مشاوره‌ی از سوی دفتر زنان روستایی و عشایری وزارت جهاد کشاورزی	
۷	۰/۶۴۳	۹/۸۵	حمایت مالی، بیمه‌ی و حقوقی از زنان تسهیلمر از سوی دولت	
۲	۰/۸۱۲	۱۱/۲۵	حمایت فرهنگی (جشواره، سمینار و...) از گسترش از تشکلهای ملی غیر دولتی حامی زنان روستایی تسهیلمر	
۳	۰/۷۵۶	۱۰/۲۷	برگزاری دوره‌های آموزشی در زمینه اصول آموزش بزرگسالان	
۶	۰/۶۷۶	۹/۲۵	شناخت کافی زنان روستایی تسهیلمر از روش‌های آموزش بزرگسالان	
۴	۰/۷۳۶	۸/۲۵	اعتقاد مسئولان به توانایی‌های علمی زنان تسهیلمر روستایی	
۳	۰/۷۰۹	۹/۷۸	نگرش مثبت به امر آموزش و توانمند سازی زنان روستایی	
۶	۰/۶۶۳	۱۱/۷۵	شناخت کافی زنان روستایی از هدف‌های آموزش کشاورزی و ترویج کشاورزی	
۱	۰/۷۲۶	۸/۷۴	وجود برنامه مشخص و مدون آموزشی طبق نیاز سنجی و اقلیم شناسی منطقه مورد هدف زنان تسهیلمر	شرایط زمینه‌ای اجتماعی
۵	۰/۶۷۶	۱۴/۱۲	آشنایی زنان روستایی تسهیلمر با اصول آموزش بزرگسالان	
۷	۰/۶۵۶	۱۱/۸۵	افزایش تعداد مربیان آموزشی خبره تسهیلمر روستایی	
۸	۰/۶۳۸	۱۲/۴۵	افزایش ارتباط مناسب بین زنان تسهیلمر روستایی با وزارت تعاون و دفتر زنان جهاد کشاورزی	
۲	۰/۷۱۷	۹/۵۹	وجود تشکل‌های کارآمد آموزشی زنان تسهیلمر روستایی	

ادامه جدول ۷. تحلیل عاملی سوییگان سازه های آموزشی موثر بر توانمندی زنان تسهیلمگر روستایی

اولویت	تحلیل عاملی تأییدی		نشانهگر	سویه
	$C \geq 4/0$	$t \geq 69/1$		
۷	۰/۷۰۹	۸/۳۶	داشتن نگرش مثبت زنان روستایی به آموزش و یادگیری تخصصی کشاورزی	عوامل علی آموزش زنان
۴	۰/۶۸۹	۱۰/۲۷	داشتن دانش به روز باعث توسعه توانمندی زنان تسهیلمگر روستایی در حیطه تخصصی کشاورزی	
۱۵	۰/۶۰۹	۱۰/۲۸	زنان تسهیلمگر روستایی باید به مهارت‌های تخصصی و عمومی تسهیلمگری مجهز باشند	
۱۴	۰/۶۱۸	۹/۶۳۲	مشاوره گرفتن از افراد متخصص و توانمند	
۱۲	۰/۶۲۶	۱۱/۲۵	تصویب و توسعه قوانین مناسب در حمایت از آموزش زنان روستایی	
۷	۰/۶۵۲	۹/۷۰	امکانات آموزشی مناطق روستایی باید مناسب فعالیت‌های آموزشی زنان تسهیلمگر باشد	
۵	۰/۷۴۲	۸/۶۲	شناخت نیازهای آموزشی زنان روستایی جهت توانمندی زنان روستایی	
۱۱	۰/۶۷۱	۱۰/۶۱	آشنایی زنان تسهیلمگر به روشهای آموزشی در توانمندی زنان روستایی	
۱۳	۰/۶۲۴	۱۱/۵۱	زنان تسهیلمگر روستایی در افزایش دانش و اطلاعات سایر زنان روستا موفق عمل کرده اند	
۱۰	۰/۵۸۸	۱۰/۱۳	محتوای آموزشی مناسب برای آموزش زنان روستایی	
۸	۰/۶۸۸	۷/۴۵	شرکت در کارگاه‌های آموزش تسهیلمگری برای زنان روستایی	
۴	۰/۷۳۷	۱۲/۴۴	خدمات آموزشی مراکز جهاد کشاورزی در ارتباط با زنان تسهیلمگر روستایی	
۶	۰/۷۱۹	۹/۶۲	زنان روستایی تسهیلمگر آشنایی لازم با اصول آموزش بزرگسالان دارند	
۱۰	۰/۶۷۶	۹/۲۵	آگاهی از فلسفه آموزش در توانمندی زنان تسهیلمگر روستایی	
۱	۰/۷۷۷	۱۱/۷۱	دوره‌های آموزشی تسهیلمگری زنان روستایی اثربخشی لازم را دارند	
۳	۰/۷۴۷	۱۰/۱۳	استفاده از امکانات سمعی و بصری آموزشی و شبکه‌های مجازی در امر آموزش	
۳	۰/۷۳۴	۱۱/۱۲	ایجاد شغل و اشتغال برای زنان روستایی تسهیلمگر در منطقه	پیامدها و اثرات آموزش
۴	۰/۷۱۹	۷/۴۵	کاهش مشکلات آموزشی زنان روستایی تسهیلمگر در منطقه	
۳	۰/۷۰۹	۸/۳۶	افزایش احساس مفید بودن در زنان روستایی در منطقه	
۴	۰/۶۸۹	۱۰/۲۷	افزایش علامندی زنان روستایی تسهیلمگر به آموزش در منطقه	
۱۱	۰/۶۰۹	۱۰/۲۸	افزایش دانش و اطلاعات زنان روستایی تسهیلمگر در منطقه	
۱۰	۰/۶۱۸	۹/۶۳۲	آموزش تسهیلمگری به زنان روستایی کمتر برخوردار در منطقه	
۹	۰/۶۲۶	۱۱/۲۵	همکاری و مشارکت در بین زنان روستایی تسهیلمگر در منطقه	
۷	۰/۶۵۲	۹/۷۰	آشنایی زنان روستایی به فلسفه آموزش بزرگسالان در منطقه	
۲	۰/۷۴۲	۸/۶۲	وجود آمدن فرهنگ مناسب در جهت استفاده حضور زنان در برنامه‌های آموزشی در منطقه	
۶	۰/۶۷۶	۱۰/۶۱	اثربخشی فعالیت‌های آموزشی زنان روستایی تسهیلمگر م در منطقه	
۸	۰/۶۲۴	۱۱/۵۱	افزایش کارآمدی فعالیت‌های زنان روستایی تسهیلمگر در منطقه	
۱۰	۰/۵۸۸	۱۰/۱۳	ایجاد اعتماد به نفس بین زنان روستایی تسهیلمگر در منطقه	

ادامه جدول ۷. تحلیل عاملی سویگان سازه‌های آموزشی موثر بر توانمندی زنان تسهیلگر روستایی

سویه	نشانه‌گر	تحلیل عاملی تائیدی	اولویت
پیامدها و اثرات آموزش	افزایش مهارت زنان روستایی در زمینه کسب و کار خود در منطقه	$t \geq 69/1$ $C \geq 4/0$	۱۱
	افزایش احساس رضایت در زنان روستایی تسهیلگر در منطقه		۸
	استمرار تشکیل جلسات آموزشی زنان روستایی تسهیلگر در منطقه		۹
	نگرش مثبت زنان روستایی تسهیلگر به آموزش در منطقه		۵
	ایجاد نوآوری و خلاقیت در زنان روستایی در منطقه		۷

به منظور بررسی و پی بردن به رابطه‌های علی میان متغیر وابسته (توانمندی زنان روستایی) و متغیرهای مستقل (سازه‌های آموزشی) از روش مدلسازی معادله‌های ساختاری CB-SEM نرم افزار pls بهره گرفته شد. فرضیه‌های پژوهش بر مبنای مدل ساختاری برآزش شده پژوهش با استفاده از ضریب‌های استاندارد مسیر (β) و میزان آماری تی (t-value) آزمون شدند. نتایج تحلیل مسیر در مدل ساختاری برآزش شده برای آزمون فرضیه‌های پژوهش در جدول ۸ آمده است. با توجه به جدول ۸، سازه‌های آموزشی می‌تواند تا ۴۳ درصد از تغییرپذیری‌های توانمندی زنان تسهیلگر روستایی را تبیین کنند.

جدول ۸- نتایج تحلیل مسیر در مدل ساختاری برای آزمون فرضیه‌های پژوهش

متغیر وابسته	عامل‌ها	ضریب استاندارد شده	خطای استاندارد	t-value	R2
توانمندی	هدف‌های آموزش تسهیلگر	۰/۱۵	۰/۰۵۵	۳/۰۷۸	۰/۴۳
	روش‌ها و تکنیک‌های آموزش	۰/۲۴	۰/۰۵۶	۲/۳۵۶	
	سیاست‌های حمایتی و انگیزشی	۰/۱۹	۰/۰۵۱	۴/۰۵۸	
	موقعیت علی	۰/۱۷	۰/۰۴۸	۲/۱۱۴	
	شرایط زمینه‌ای آموزش	۰/۲۱	۰/۰۴۷	۳/۰۲۵	

بحث و نتیجه‌گیری

در ارتقای وضعیت اقتصادی و اجتماعی خانوارهای روستایی و در نتیجه زندگی روستایی داشته باشد (خانی و همکاران، ۱۳۹۱). این تحقیق با هدف شناسایی عامل‌های آموزشی موثر بر توانمندسازی زنان تسهیلگر روستایی در استان‌های بوشهر و هرمزگان انجام شده است.

نتایج بررسی نشان می‌دهد که ۵۰/۷۵ درصد از زنان روستایی تسهیلگر از توانمندی در سطح متوسط برخوردار هستند و ۳۱ درصد از توانمندی پایین و تنها ۱۷ درصد زنان روستایی تسهیلگر روستایی از توانمندی بالایی

در کشور ما به توانمندسازی روستاییان توجه مناسب صورت نگرفته است، از این رو درصد قابل توجهی از روستاییان دانش مورد نیاز و توانایی لازم برای مشارکت در امور جامعه و نیز تأثیرگذاری در توسعه را دارا نیستند. کم توجهی به نقش زنان در برنامه‌ریزی‌ها و تخصیص منابع در روند سیاست‌گذاری‌ها و اقدامات، موجب کند شدن برخی از برنامه‌های توسعه می‌گردد. بنابراین، افزایش مهارت‌های زنان روستایی می‌تواند نقش مهمی

برخوردار هستند که با مطالعات جلیلیان (۱۳۹۵)؛ سعدی، و همکاران (۱۳۹۳)؛ شفیع ثابته (۱۳۹۴)؛ عنابستانی، و همکاران (۱۳۹۷) که معتقدند زنان روستایی از توانمندی در سطح متوسط و کم برخوردار هستند سازگاری دارد. بررسی رابطه ویژگی‌های فردی موثر بر توانمندی زنان روستایی تسهیلگر گویای آن است که متغیرهای هم چون سن ($\beta = 0.14$)، درآمد ($\beta = 0.24$)؛ در ارتقای توانمندی زنان روستایی تسهیلگر نقش دارد. در این میان میزان درآمد و تعداد عضویت در تشکلهای بیشترین تاثیر را در توانمندی زنان روستایی تسهیلگر را دارد که در مطالعات یعقوبی (۱۳۹۵)؛ قاسمی (۱۳۹۷) و جلیلیان (۱۳۹۴) در داخل و مطالعات دیور و همکاران (۲۰۱۸) و پلینگ و همکاران (۲۰۱۵) مورد اشاره قرار گرفته اند. به طوری که معتقدند سن، درآمد و تعداد دوره‌های آموزشی در توانمندی زنان روستایی نقش دارد.

نتایج تحلیل عاملی تائیدی، گویای آن است که عواملی زمینه‌ای هم چون اعتقاد مسئولان به توانایی‌های علمی زنان تسهیلگر روستایی، نگرش مثبت به امر آموزش و توانمندسازی زنان روستایی، وجود برنامه مشخص و مدون آموزشی طبق نیاز سنجی و اقلیم‌شناسی منطقه مورد هدف زنان تسهیلگر و وجود تشکلهای کارآمد آموزشی زنان تسهیلگر روستایی به عنوان یکی از عامل‌های موثر در افزایش توانمندی زنان تسهیلگر ترویج کشاورزی نقش داشت به طوری که در تحقیق جلیلیان (۱۳۹۵)؛ سعدی و همکاران (۱۳۹۳)، شفیع ثابته (۱۳۹۴)، عنابستانی و همکاران (۱۳۹۷)، تسفی و تادل (۲۰۱۳)، پراتو و همکاران (۲۰۱۲)، محمد و همکاران (۲۰۱۲) مورد اشاره قرار گرفته اند.

سیاست‌های حمایتی در توسعه توانمندی زنان روستایی تسهیلگر کشاورزی موثر بوده و مولفه‌های مهم آن، نظیر تسهیل در سازماندهی نهادها و گروه‌های خودجوش توسعه محلی زنان روستایی، زمینه‌سازی

برای توسعه کمی و کیفی پروژه‌های ویژه زنان روستایی، افزایش توانمندی و مهارت زنان روستایی، وجود حمایت‌های مالی، علمی، آموزشی و مشاوره‌ای از سوی دفتر امور زنان روستایی و عشایری وزارت جهاد کشاورزی، حمایت فرهنگی از گسترش تشکلهای ملی غیر دولتی حامی زنان روستایی تسهیلگر، برگزاری دوره‌های آموزشی در زمینه اصول آموزش بزرگسالان است، که در تحقیقات لین و همکاران (۲۰۱۱)، لپین و همکاران (۲۰۱۷)، خان و همکاران (۲۰۱۶) و جیووانگ (۲۰۱۵) و سعدی و همکاران (۱۳۹۳)، شفیع ثابته و همکاران (۱۳۹۴)، عنابستانی و همکاران (۱۳۹۷) نیز مورد اشاره قرار گرفته اند.

وزارت جهاد کشاورزی به عنوان یکی از برنامه‌ریزان اصلی توسعه روستایی که وظیفه ارتقای وضعیت اقتصادی - اجتماعی و فرهنگی زنان روستایی و عشایری را به عهده دارد، اقدام به اجرای طرح ترویجی تسهیلگران زنان روستایی نموده و در قالب این طرح به آموزش زنان تسهیلگر روستا مبادرت ورزیده است. زنان تسهیلگر علاوه بر این که خود تحت آموزش‌های مختلف قرار می‌گیرند، زنان روستایی را نیز در متن برنامه‌های آموزشی قرار داده و زمینه ساز ایجاد فرآیندهای توسعه‌ای در سطح روستا می‌شوند. این تسهیلگران عموماً پیام‌ها را به زنان روستایی می‌رسانند (افدسی و همکاران، ۱۳۹۳). هدف‌های آموزشی تاثیر مهمی در افزایش توانمندی زنان روستایی تسهیلگر ترویج کشاورزی دارند به طوری که عواملی هم چون ایجاد انگیزه در زنان روستایی برای اجرای تصمیم‌های خود، تغییر رفتار زنان روستایی تسهیلگر در راستای توانمندسازی، ارتقای مهارت‌های فنی و حرفه‌ای زنان روستایی و سازماندهی مباحث تخصصی آموزش کشاورزی مرتبط با منطقه با هدف توان افزایش زنان تسهیلگر می‌توانند نقش با اهمیت تری در افزایش توانمندی زنان روستایی تسهیلگر داشته باشند. فقیری و همکاران (۱۳۹۳). قدیری معصوم، (۱۳۹۴)، قنبری، (۱۳۹۴). کرمانی، (۱۳۹۲).

کمالی، محمدباقر (۱۳۹۰)، جیووانگ (۲۰۱۵)، جکسون (۲۰۱۲)، اسلام و همکاران (۲۰۰۲)، گوی لینا (۲۰۱۴) نیز معتقدند که این مولفه‌ها می‌توانند در افزایش توانمندی زنان تسهیلمر روستایی نقش موثری داشته باشند. از عوامل مهم علی آموزش زنان، داشتن دانش به روز باعث توسعه توانمندی زنان تسهیلمر روستایی در حیطه تخصصی کشاورزی، شناخت نیازهای آموزشی زنان روستایی جهت توانمندی زنان روستایی، خدمات دوره‌های آموزشی تسهیلمر زنان روستایی اثربخشی لازم را دارند و استفاده از امکانات سمعی و بصری آموزشی و شبکه‌های مجازی در امر آموزش در افزایش توانمندی زنان تسهیلمر روستایی نقش دارند به طوری که کومار (۲۰۰۹) و ابراهیم (۲۰۱۱) نیز مورد اشاره قرار گرفته است.

منبع‌ها

بذرافشان، ج، طولابی نژاد، م (۱۳۸۴)، تحلیل و بررسی اثرات سرمایه گذاری بر توانمندسازی و رفاه خانوارهای روستایی (دهستان ملاوی شهرستان پلدختر)، پژوهش و برنامه ریزی روستایی، ۴(۴)، صص، ۵۰-۶۲.

جلیلیان، س و سعدی، ح. (۱۳۹۵). نقش توانمندسازی زنان در تصمیم‌گیری‌های اقتصادی خانوارهای روستایی (مطالعه موردی: روستاهای شهرستان اسلام آباد غرب). فصلنامه برنامه ریزی منطقه‌ای، سال ۶، شماره پیاپی ۱۲.

چرمچیان لنگرودی، م، علی بیگی، ا، (۱۳۹۳) بررسی عوامل موثر بر توانمندسازی روانشناختی زنان روستایی، زن و جامعه، ۵: ۱۸۹-۱۶۴.

سعدی، ح؛ جلیلیان، سو یعقوبی فرانی، ا. (۱۳۹۳). تأثیر کسب و کارهای خانگی بر توانمندی اجتماعی زنان روستایی. فصلنامه علمی- پژوهشی زن و جامعه. سال پنجم، شماره سوم.

شفیعی ثابت، ن و یوسفی، س. (۱۳۹۴). تبیین عوامل مؤثر بر توانمندسازی زنان در فراگرد توسعه سکونت‌گاه‌های روستایی (مطالعه موردی: ناحیه گیلوان و آبر شهرستان طارم). پژوهش‌های دانش زمین، سال هفتم، شماره ۲۴، صفحات ۶۱-۴۴.

عناستانی، ع؛ صادقلو، ط و مرادی، ک. (۱۳۹۷). تحلیل نقش مدیریت پروژه‌های کارآفرینانه در توانمندسازی زنان روستایی (موردی: اعضای نظام صنفی کشاورزی شهرستان محلات). فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی، سال هفتم، شماره اول (پیاپی ۲۳).

فقیری، م؛ علی بیگی، ا؛ پورقاسم، ف و تاتار، م. (۱۳۹۳). پیش‌بینی توانمندسازی زنان روستایی با استفاده از الگوی مبتنی بر تحلیل تشخیصی (مطالعه موردی: شهرستان کنگاور). فصلنامه فرهنگی- تربیتی زنان و خانواده، سال نهم، شماره ۲۷.

قاسمی، م، علیزاده، ل، قندهاری، ا، (۱۳۹۷)، تدوین استراتژی‌های توانمندسازی روانشناختی روستایی با استفاده از ابزارهای مدیریت استراتژیک SWOT- QSPM. فصلنامه زن در توسعه و سیاست، ۱۶، ۹۸-۱۳۸.

قدیری معصوم، م و احمدی، ا. (۱۳۹۴). سازه‌های مؤثر بر موفقیت صندوق‌های اعتبارات خرد در توانمندسازی اقتصادی زنان روستایی شهرستان فیروزکوه. پژوهش‌های جغرافیای انسانی، دوره ۴۷، شماره ۴، صص ۷۷۲-۷۵۹.

قنبری، ی، و انصاری، ر. (۱۳۹۴). شناسایی و تبیین عوامل اجتماعی و اقتصادی مؤثر بر توانمندسازی زنان روستایی

- (مطالعه موردی: شهرستان رستم). مجله پژوهش و برنامه ریزی روستایی، دوره ۴، شماره ۳، صفحات ۱۰-۱.
- کلدی، ع.ر. و سلحشوری، پ. (۱۳۹۱). بررسی تاثیر حمایت اجتماعی بر توانمندسازی زنان، مجله مطالعات توسعه اجتماعی، ۴(۴)، صص ۲۲-۷.
- کمالی، م. (۱۳۹۰). ارزشیابی مشارکتی طرح زنان تسهیل گر توسعه روستایی: فرایند اجرا و اثرات. وزارت جهاد کشاورزی، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج، دفتر امور زنان روستایی و عشایری. چاپ فرهنگ.
- کمالی، ی. (۱۳۹۴). ارائه مدلی برای بررسی عوامل توانمندسازی منابع انسانی. فصلنامه توسعه مدیریت و منابع انسانی و پشتیبانی. سال دهم، شماره ۳۶، صص ۲۴-۳۲.
- کهنسال، م؛ محسنی، ا و محمدزاده، ح. (۱۳۹۳). بررسی عوامل مؤثر بر موفقیت زنان تسهیلگر روستایی در خراسان شمالی، استفاده از توبیت دوحدی. اولین همایش ملی زن و توسعه پایدار روستایی.
- کیمیایی، ع. (۱۳۹۰). شیوه های توانمندسازی زنان سرپرست خانوار، فصلنامه علمی- پژوهشی رفاه اجتماعی، سال یازدهم، شماره چهل، صص ۹۲-۶۳.
- مرکز آمار ایران (۱۳۹۴) سرشماری نفوس و مسکن سال ۱۳۹۱، سازمان برنامه و بودجه کشور.
- مرکز آمار ایران (۱۳۹۶). جایگاه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی استانهای کشور، سازمان برنامه و بودجه کشور.
- مظفری، ا. (۱۳۹۴) نقش رسانه های جمعی در توسعه پایدار با رویکرد توانمندسازی زنان. مجله مطالعات توسعه اجتماعی ایران، سال هفتم. شماره سوم. تابستان. ۱۳۹۴.
- معاونت بررسی های راهبردی (۱۳۹۱) گزارش وضعیت زنان و خانواده در آیین آماری سال ۹۱. معاونت امور زنان و خانواده ریاست جمهوری.
- یعقوبی، ج، زیارتی، م، شمس، ع، (۱۳۹۵). تحلیل عاملی راهکارهای بهبود توانمندی شغلی زنان. سرپرست خانوار روستایی: مطالعه موردی شهرستان شیروان، روستا و توسعه، ۸۹-۹۹: ۵.
- Abraham, J. (۲۰۱۱). Measurement of social empowerment of farmers in SHGS: Evidence from India. International NGO Journal. 6(12): 255-261. [On line] Available on: <http://www.academicjournals.org/INGOJ>.
- Baig, I. A., Batool, Z., Ali, A., Baig, S. A., Hashim, M., & Zia-ur-Rehman, M. (2018). Impact of women empowerment on rural development in Southern Punjab, Pakistan. Quality & Quantity, 52(4), 1861-1872.
- Bayeh, E. (2016), the role of empowering women and achieving gender equality to the sustainable development of Ethiopia, Humanities and Social Sciences, 9 (16): 1-6.
- Bushra, A. and Wajih, N. (2015), Assessing the Socio-Economic Determinants of Women Empowerment in Pakistan, Procedia - Social and Behavioral Sciences, 177:3-
- Bushra, A. and Wajih, N. (2015). Assessing the socio-economic determinants of women empowerment in Pakistan. Procedia - Social and Behavioral Sciences, 177: 3-9.
- Diirro, G. M. Seymour, G. Kassie, M. Muricho, G. and Muriithi, B. W. (2018), Women's empowerment in agriculture and agricultural productivity: Evidence from rural maize farmer households in western Kenya, Plos One, 13(5): 1- 27.
- Ghasemi, M., Alizadeh, L., & Ghandehari, E. (2018). Editing the Strategies for Psychological Empowerment of Women in Rural Areas using Strategic Management Tools (SWOT-QSPM). Women in Development and Politics, 16(1), 79-109.

Giuliano, Paola(2014). The Role of Women in Society: from Preindustrial to Modern Times. CESifo Economic Studies. N.

Haug, R. 2017. Agricultural Extension - The Power of Knowledge in Process of Change: Lessons Learned and Future Challenges for Africa. Noragric: Centre for International Environment and Development Studies. Available online: <http://www.nlh.no/noragric>.

Islam, N., A. Ezaz,. J. Chew, B. D'Netto (2012), Determinants of empowerment of rural women in Bangladesh, World Journal of Management, Vol. 4. No.2. September 2012: 36 – 56.

Jackson, M. A. (2010). Empowering Women of Nepal: An Experience of Empowerment in the Land of the Himalaya. M.A Thesis, Prescott College in Adventure Education.

Joel Wong, Y.(2015).The Psychology of Encouragement: Theory, Research, and Applications.The Counseling Psychologist. Vol. 43(2).12-24.

Kamali, M. B. (2013). Examining the Application of Rural Female Extension Workers, Two-way Communication Approach, Miankooch-Ardal. Tehran: Ministry of Jihad- e - Agriculture, Department of Extension & Farming Systems, Bureau of Studies and Designing the Extension & Farming Systems.

Khan, M., & Ali, Q.U.A. (2016). Socio-Economic Empowerment of Women in Pakistan; Evidences From Gilgit-Baltistan. International Journal of Asian Social Science, 6(8): 462-471.

Lepine, p. A., & Hall, D. A. (2017). An Application of Malcolm Knowles' Principles of Andragogy to Learner-Centred Teaching in the Intensive Care Unit. American Journal of Respiratory and Critical Care Medicine, (195).

Lin, M. j. (2011) Womens Aspirations for graduate education in Taiwan. International journal of educational development. Vol 31. Pp 515-523.

Mahmud. S, Shah. N. M, and Stan Becker, (2015), Measurement of Women's Empowerment in Rural Bangladesh, World Development, 40 (3): 610-619.

Malapit, H. J. Quisumbing, A. R. (2015), what dimensions of women's empowerment in agriculture matter for nutrition in Ghana? Food Policy, 52: 54-63.

Muhammad, A., & Yasin, M.G. (2011). Local Governance and Empowerment of Marginalized Groups: A Case Study of BDS and LSG in Pakistan. Pakistan Journal of Social Sciences (PJSS), 31(1):115-125.

Pelling, M., O'Brien, K., Matyas, D., (2015), Adaptation and transformation, Climate Change, 133 (1): 113- 127.

Prato, B., & Longo, R. (2012). Empowerment of Poor Rural People Through Initiatives in Agriculture and Natural Resource Management. Poverty Reduction and Pro-Poor Growth: The Role of Empowerment: <https://www.oecd.org/dac/povertyreduction/50157503.pdf>.

Rezevi, M. K.. (2013). Application of Participatory Methods and Techniques: A Step Forward to Institutional Capacity-building and Local People Empowerment. Pp: ۲۰-۳۸. in: Technical Workshop Report of Management of Irrigation and Drainage systems: Principals and Practical Methods. Tehran: Iranian National Committee of Irrigation and Drainage

Rush, G. (2014) Facilitator as Collaborative Leader Model. MR Consulting Newsletter. Available online at: www.mgreconsulting.com

Salehi CHegeni,M., Rahimiyan,M., Gholamrezai,S.,(2018). Analyzing the Solutions of Microcredit Funds to Empower Rural Women (Case study: Lorestan Province). Journal of Agricultural Economics and Development, 49, 687-675.

Sam Aram, E. (2014). Group Activities: Facilitating Approaches. Tehran: Published by Research Institute for Rehabilitation & Improvement of Women's Life Schuman, S.(2014). The IAF Handbook of Group Facilitation: Best Practices from the Leading Organization in Facilitation. Jossey-Bass, an Imprint of John Wiley & Sons, Incorporated.

Sharma,A.,Dua,S.,and Hatwal,V.(2016). Micro Enterprise Development and Rural Women Entrepreneurship: way for Economic Empowerment, Arth Prabandh: A Journal of Economics and Management, 1(6): 114-127.

Terblanche, S. E. (2015). Participation and linkages for improved extension delivery – the role of the extension worker. Department of Agricultural Economics, Extension and Rural Development, University of Pretoria, Pretoria, RSA.

Tesfy, A., Tadele, H. (2013). The Role of Cooperative in Promoting Socio-Economic Empowerment of Woman: Evidence from Multipurpose Cooperative Societies in South-Eastern Zone of Tigtay, Ethiopia. International of Community Development, 1(1): 1-11.

Educational factors affecting the empowerment of rural women facilitators in Bushehr and Hormozgan provinces

M. A. Khalafloo, khosravi, ham.rezazadeh_bahadoran, P. Bayat, ar.hasani

- 1- PhD student in Philosophy of Education, Department of Educational Sciences, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.
- 2- Associate Professor, Department of Educational Sciences, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran
- 3- Assistant Professor, Department of Educational Sciences, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran
- 4- Assistant Professor of Bushehr Agricultural and Natural Resources Research and Education Center, AREEO, Tehran, Iran.
- 5- Assistant Professor, Expert of Institute of Agricultural Education and Extension, Agricultural Research, Education and Extension Organization, Tehran, Iran

Abstract

In the new system of extension, the creation of independent groups to carry out group activities is one of the emphasized methods to promote the participation of rural women. In this regard, the employment of local progressive women under the name of "facilitator" is one of the methods used to build capacity and create movement in rural society. Education is one of the tools to increase the empowerment of women facilitators. For this reason, this study was conducted to investigate the educational factors affecting the empowerment of rural women facilitators in Bushehr and Hormozgan provinces. This research is field in terms of data collection and analysis and is causal in terms of possibility and ability to control variables. The period of this research was 2019 and the place of its implementation was Bushehr and Hormozgan provinces. The statistical population of the study is 850 rural women facilitators living in the two provinces ($N = 850$) and the sample size was 285 ($n = 285$) according to the Krejcie-Morgan table. The formal validity of the questionnaire was confirmed by a survey of faculty members in the fields of agricultural development and extension and agricultural jihad experts, and the convergent validity was confirmed by calculating $CR = 0.60$ and $AVE = 0.73$. The reliability of the questionnaire was obtained using R software and calculating the sequential theta coefficient for different parts of the questionnaire ($\Theta = 0.73-0.88$). Confirmatory factor analysis was used to process the data. The results of confirmatory factor analysis showed that they are underlying factors of the important contexts in increasing the empowerment of women facilitators such as officials' belief in the scientific abilities of rural women facilitators, positive attitude towards education and empowerment of rural women. According to the needs assessment and climatology of the target area of women facilitators and the existence of efficient educational organizations of rural facilitators and the causal situation and background conditions of education can explain up to 43% of the variability of capabilities of women facilitators of agricultural extension. In the meantime, the components of training methods and the background conditions of education have the most positive impact on promoting the empowerment of rural women facilitators.

Index terms: Women's education, rural facilitator, empowerment

Corresponding Author: a.khosravi

Email: khosravi.edu@gmail.com

Received: 2021/12/18

Accepted: 2022/03/20